

Případ stížnosti žáků zvláštních škol

Dne 17. března 2000 podalo sedm dětí podle čl. 34 Evropské Úmluvy o lidských právech a základních svobodách a podle ustanovení 45 a 47 Jednacího řádu Soudu stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva proti České republice. Tvrdili, že byli vystaveni diskriminaci a rasové segregaci, která je důsledkem obecného fungování systému tzv. speciálního školství v České republice. Konkrétně stěžovatelé tvrdili, že:

- se stali **oběťmi rasové segregace a rasové diskriminace** na úrovni **nelidského a ponižujícího zacházení** (čl. 3 Úmluvy);
- se stali oběťmi diskriminace na základě rasového nebo etnického původu při požívání svého práva na vzdělání (čl. 14 ve spojení s čl. 2 1. protokolu k Úmluvě);
- bylo jim odepřeno právo na vzdělání (Čl. 2 1. protokolu).

Porušení svých ústavně garantovaných práv na vzdělání a na ochranu před segregací a diskriminací nespatovali stěžovatelé pouze ve svém zařazení do zvláštní školy, ale v celém následujícím období, po které navštěvovali a navštěvují zvláštní školu. Zákonní zástupci dětí s jejich zařazením do zvláštní školy souhlasili, a ačkoliv ne ve všech případech byl jejich souhlas dán v písemné podobě, žádný z nich nepodal proti jejich zařazení do zvláštní školy řádný opravný prostředek. Všichni stěžovatelé byli romského původu.

Stěžovatelé tvrdili, že v případech jako je ten jejich dochází každodenně k porušování ústavně garantovaných práv tisíců romských dětí, které jsou na základě stejné diskriminační praxe zařazovány do zvláštních škol pro mentálně postižené a každým dnem kdy zde pobývají, se jejich vzdělanostní a psychosociální úroveň vzdaluje od úrovně jejich vrstevníků v základních školách. Pokud se týče důvodů nevyužití opravných prostředků, zejména odvolání proti rozhodnutí ředitele školy podle § 3 odst. 2 písm. d) zákona č. 564/1990 Sb., stěžovatelé poukazovali na to, že byli nedostatečně poučeni ohledně důsledků svého zařazení do zvláštní školy včetně dopadu na jejich právo na vzdělání garantované ústavním pořádkem ČR.

Existenci administrativní praxe, která trpí a podněcuje rasismus, spatovali stěžovatelé v tom, že tvrzená porušení práva nepředstavují pouze jednotlivé oddělené incidenty a výjimečné případy, ale příklady široce rozšířeného, systematického a závažného postupu rasové diskriminace ve vzdělávání. Opakování aktů porušení práva spatovali stěžovatelé ve vysokých počtech romských dětí poslaných do zvláštních škol ve Vinicích a po celé České republice a ve skutečnosti, že taková praxe již probíhá po desetiletí. Oficiální toleranci tohoto jevu spatovali ve skutečnosti, že české státní orgány dosud nepodnikly žádné praktické kroky které by vedly k ukončení rasové diskriminace romských dětí ve školském systému. Naopak, státní orgány vědomě tolerovaly diskriminační model a pokračovaly v diskriminační praxi. I k datu podání stížnosti údaje poskytnuté Českou republikou ukazují naprosto neúměrné zařazování romských dětí do zvláštních škol. Stát neudělal podle názoru stěžovatelů nic víc, než že odstranil formální (nikoliv však faktickou) překážku přijetí absolventů zvláštních škol na odborné a střední školy určené pro absolventy základních škol. Česká republika nezměnila způsob testování a nezajistila tak spolehlivé výsledky, které by vyloučily vliv rasových nebo etnických předsudků, nestanovila pravidla která by určila pravomoci těch kdo testy administrují, neukončila praxi ne-sledování dalšího vývoje dětí které byly do zvláštních škol umístěny a nepřijala opatření k zajištění souhlasu rodičů jako souhlasu informovaného. Selhání České republiky přijmout účinná opatření tváří v tvář přesvědčivým statistickým a

jiným důkazům segregace a rasové diskriminace romských dětí ve vzdělávacím systému zakládá oficiální toleranci státních orgánů vůči rasově segregační praxi.

1.Prameny

- V jakém vztahu je čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 33 Listiny základních práv a svobod ke čl. 3 a čl. 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a čl. 2 Dodatkového protokolu k Úmluvě?
- V jakém vztahu jsou ustanovení čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 33 Listiny základních práv a svobod k Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace?

I. Popis případů jednotlivých stěžovatelů:

Stěžovatelé č. 1 a 2 jsou bratři. 1. stěžovatel začal v roce 1994 navštěvovat základní školu v Lipové ul. ve Vinicích. Při předchozí lékařské prohlídce nebylo doporučováno vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. Po opakování prvního ročníku nastoupil v roce 1996 do druhého ročníku. 2. stěžovatel začal navštěvovat tutéž základní školu v roce 1997. Zhruba po šesti až osmi týdnech třídní učitelka doporučila vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. Po tomto vyšetření bylo zákonné zástupkyni sděleno, že 2. stěžovatel je "slabý" a "základní školu nezvládne." V té době ještě zákonná zástupkyně stěžovatelů odmítla dát souhlas s přeřazením do zvláštní školy. Oba stěžovatelé nakonec byli přeřazeni do Zvláštní školy v Jasanové ul. ve Vinicích v dubnu 1998. Zákonná zástupkyně nebyla informována o tom, že zvláštní škola je určena pro žáky s mentální retardací, ani o tom, že absolvent zvláštní školy nemá možnost volby dalšího vzdělání srovnatelnou se žáky, kteří dokončili základní vzdělání.

3. stěžovatelka nastoupila do Základní školy v Sadské ul. ve Vinicích v září 1993. Při předchozí lékařské prohlídce nebylo doporučováno vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. Stěžovatelka dokončila tři ročníky, ve čtvrtém ročníku začala mít problémy, které podle sdělení učitelů nesouvisely s inteligencí, ale s chováním a špatnou docházkou. Ve čtvrtém ročníku byla přeřazena na Zvláštní školu v ul. v Lučinách ve Vinicích a po jejím uzavření se vrátila na Základní školu v Sadské ul. Zde se již projevil deficit s ohledem na rozdílné osnovy základních a zvláštních škol, a proto musela 6. ročník opakovat. Opětovně byla doporučena k vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. Zde zákonné zástupkyni zopakovali, že je pro ni zvláštní škola vhodnější s ohledem na její chování, protože je hravá a nesoustředěná. Zákonná zástupkyně rozhodně popírá, že by byla informována o tom, že zvláštní škola je určena pro žáky s mentální retardací, a o tom, že absolvent zvláštní školy nemá možnost volby dalšího vzdělání srovnatelnou se žáky, kteří mají dokončeno základní vzdělání.

4. stěžovatelka nastoupila do Základní školy v Trnité ul. v roce 1995 bez vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, neboť takové vyšetření nebylo při předchozí lékařské prohlídce doporučováno. Základní školu začala s dobrým prospěchem, ale s ohledem na časté nemoci (mj. chronické astma) začala mít s učivem problémy. Jeden ročník opakovala. Ve školním roce 1997/1998 měla opět dlouhodobou absenci s ohledem na nemoc a bylo zřejmé, že bude nucena opakovat další ročník. S ohledem na postoj třídní učitelky tehdy zákonný zástupce navštívil pedagogicko-psychologickou poradnu, kdy mu mělo být řečeno, že stěžovatelka je v pořádku a základní školu zvládne. Při druhé návštěvě však měl psycholog uvést, že se spojil se základní školou a bylo mu sděleno, že stěžovatelka bude opakovat ročník, a to s ohledem na absence. Psycholog měl doporučit zákonným zástupcům zvláštní

školu s tím, že zde nebudou absence tolik vadit. Zákonní zástupci se nejprve pokoušeli přeradit stěžovatelku na jinou základní školu, ty ji však odmítly přijmout s odkazem na plný stav. Poté byla stěžovatelka přerazena na Zvláštní školu v Růžové ulici.

5. stěžovatel byl v roce 1994 testován v pedagogicko-psychologické poradně a bylo doporučeno odložení školní docházky. Znovu byl testován následující rok a doporučen do základní školy. V průběhu docházky se množily konflikty se spolužáky i s třídní učitelkou, která uváděla, že stěžovatel by měl být přerazen do zvláštní školy. Konflikty byly vyvolány projevy rasové nesnášenlivosti vůči stěžovateli. K přerazení nakonec došlo v únoru roku 1999. Zákonná zástupkyně nebyla informována o dopadu přerazení na právo stěžovatele na vzdělání rovnocenné se vzděláním základním.

Stěžovatelka 6 a stěžovatel 7 jsou sourozenci. 6. stěžovatelka byla v roce 1995 testována v pedagogicko-psychologické poradně. Test dopadl úspěšně a od září roku 1996 stěžovatelka nastoupila do základní školy v Trnité ulici. Na základní škole byla vystavena projevům rasové nesnášenlivosti, zejména ze strany spolužáků. V září 1997 mělo být třídní učitelkou zákonné zástupkyni sděleno, že stěžovatelka na základní školu nepatří a že na Zvláštní škole v Růžové ulici již "o nich vědí" a "čekají je." Stěžovatel 7 byl v roce 1994 testován v pedagogicko-psychologické poradně ve Vinicích, přičemž u testu uspěl. Poté začal navštěvovat Základní školu v ulici V Lískách. Měl průměrný prospěch, žádný ročník neopakoval. Během druhé třídy byl opětovně testován v téže poradně a opět uspěl. V průběhu docházky se však jeho docházka do školy zhoršila s ohledem na zhoršené vztahy, neboť stěžovatel musel na základní škole neustále čelit rasovým predsudkům, zejména ze strany spolužáků. Stěžovatel pokračoval na základní škole, poté úspěšně absolvoval další test v pedagogicko-psychologické poradně, přesto byl přerazen do zvláštní školy v ulici V Lučinách. Na základě návrhu ředitele školy, podle kterého stěžovatel patří na základní školu, byl opětovně testován v poradně a opět uspěl. V lednu 1997 byl přerazen na základní školu v Trnité ulici. Zde opět vznikly problémy vyplývající ze špatných vztahů včetně absencí. Stěžovatel byl znovu doporučen na testy, které v lednu 1999 znovu absolvoval úspěšně. Stěžovatel byl nicméně nakonec umístěn na zvláštní škole v Jasanové ulici. Zákonná zástupkyně udělila souhlas, údajně ani ona nebyla informována o dopadu přerazení na právo stěžovatele na vzdělání rovnocenné se vzděláním základním.

Stěžovatelé k tomu uváděli, že Romové jsou ve Vinicích posíláni do zvláštních škol v naprosto neúměrných počtech, takže zde de facto existují dvě samostatné školské soustavy - zvláštní školy pro Romy a základní školy pro většinovou populaci. V důsledku zařazení do zvláštních škol pro mentálně zaostalé byli stěžovatelé nuceni studovat v rasově segregovaných třídách a tudíž jim byla odepřena výhoda multikulturního vzdělávacího prostředí. Děti byly připraveny o rovné vzdělávací příležitosti. Stěžovatelé tvrdili, že byli vystaveni rasové diskriminaci ve vzdělávání, tzn., že s nimi bylo zacházeno odlišným způsobem při procesu zařazování do zvláštních škol, a to z důvodu jejich příslušnosti ke skupině obyvatelstva, aniž by k tomu existovalo objektivní a věcné ospravedlnění.

V důsledku svého zařazení do škol pro mentálně postižené stěžovatelé byli a jsou vzdělávání podle učební osnovy podstatně nižší kvality než je učební osnova v základních školách. Zákon žákům zvláštní školy neumožňuje vzdělání ve standardu základní školy. Žáci zvláštních škol mají pět hodin češtiny týdně v prvních třech ročnících školní docházky, v protikladu k devíti vyučovacím hodinám v prvním ročníku základní školy, deseti hodinám v druhém ročníku a deseti hodinám v třetím ročníku. Žáci druhého ročníku základní školy mají hodiny češtiny na takové úrovni, jaké nedosáhnou žáci zvláštní školy až do čtvrtého ročníku. Podobně učební osnova zvláštní školy až do čtvrtého ročníku neobsahuje čtení s porozuměním, což je dovednost předpokládaná v prvním ročníku základní školy. Po žácích

zvláštní školy se až do čtvrtého ročníku nevyžaduje, aby znali celou abecedu, zatímco jejich spolužáci v základních školách toto musí zvládnout během prvních dvou roků docházky. V počtech je po žácích prvního ročníku základní školy požadováno, aby dokázali pracovat různými způsoby včetně počtů s čísly od nuly do dvaceti, zatímco žáci zvláštních škol tuto schopnost získají až ve třetím ročníku. V hlavních předmětech se rozdíl v osnovách zvětšuje během prvních třech ročníků základního vzdělání, což způsobuje, že žáci zvláštních škol jsou nejméně o dva roky zpožděni za svými spolužáky ze základních škol v době, kdy přechází do čtvrtého ročníku. Učební osnova zvláštní školy postrádá takové předměty, jako jsou například cizí jazyky. V důsledku svého zařazení na školu pro mentálně postižené byli stěžovatelé fakticky zbaveni jakékoliv možnosti návratu na základní školu.

Stěžovatelům bylo ze zákona i prakticky znemožněno vstoupit na střední školy a do řádného učňovského vzdělávání, čímž jim byla způsobena újma na jejich příležitosti zajistit si odpovídající zaměstnání. Zákon umožňuje absolventům speciálních základních škol, včetně zvláštních škol, pouze dva typy dalšího studia - odborné učiliště a praktickou školu. Do odborného učiliště se přijímají žáci, kteří úspěšně ukončili devátý ročník zvláštní školy. Po jeho ukončení nelze pokračovat vyšším studiem. Druhým typem dalšího vzdělání, které je k dispozici absolventům zvláštních škol, je praktická škola, která připravuje žáky pro výkon jednoduchých činností. Příprava trvá jeden až tři roky. V praxi to znamená, že jakmile jsou děti jednou zařazeny do zvláštní školy, je pro drtivou většinu z nich téměř nemožné dostat se na střední školu. Jediná cesta vede přes "rekvalifikační kurz" pro absolventy zvláštních škol, v kterých si mohou doplnit základní vzdělání. V důsledku svého zařazení do zvláštních škol pro mentálně postižené byli stěžovatelé označeni jako "hloupí" nebo "zaostalí" což je poznačilo na celý život, včetně sníženého sebevědomí a pocitů ponížení, odcizení a nedostatku sebeúcty.

2. Rasový a etnický původ

Protistrana popírá, že jde o diskriminaci nebo dokonce segregaci z důvodu rasového nebo etnického původu a své tvrzení podporuje následujícími argumenty:

- Nikdo ze stěžovatelů ani jejich rodičů nikdy neuvedl, že by se hlásil k romské národnosti. Údaj o národnosti byl přitom uváděn vždy na vysvědčení dětí podle informací poskytnutých rodiči; stěžovatelé 3, 4, 5, 6 a 7 uváděli vždy národnost českou, stěžovatelé 1 a 2 národnost slovenskou.
- I kdyby přesto Soud připustil, že stěžovatelé jsou příslušníky romského etnika, není tato skutečnost sama o sobě důvodem jejich zařazení do zvláštní školy. Romské děti často vyrůstají v nepodnětném prostředí, takže jsou v době nástupu do školy opožděné a tedy i znevýhodněné proti ostatním dětem. Školní selhání a přeřazení do zvláštní školy je zde pravděpodobnější než u českých dětí. Není ovšem vina státní správy, že někteří rodiče (ať již romští nebo ne-romští) neposkytují dětem dostatek podnětů; ostatně i české děti, pokud vyrůstají v nepodnětném prostředí, se mohou dostat do zvláštní školy.

Je možno s takovou argumentací souhlasit?

Co lze proti ní namítat?

II. Postup zařazování do zvláštních škol a další okolnosti případu

Nejpoužívanější testy při posuzování inteligence dětí při rozhodování o zařazení do zvláštních škol jsou variantami Wechslerovy inteligenční stupnice pro děti (PDW a WISC III) a Standford-Binetova testu inteligence. Výsledky testu jsou bezcenné, pokud se neprokáže, že má test skutečně vypovídací hodnotu ve vztahu k účelu, pro který byl použit. Test může mít vypovídací hodnotu pro jeden vzdělávací účel nebo jednu populaci žáků, avšak už nemusí mít

stejnou hodnotu pro ostatní. Je nesprávné rozhodovat o umístění na základě provedení IQ testů u Romů, jestliže takovéto testy nebyly specificky určené pro potřeby romských dětí a/nebo pokud jsou kulturně nebo jazykově předpojaté. Je nepopíratelné, že v rozsahu, v kterém romské děti hovoří jinak, než standardní češtinou, budou znevýhodněny přinejmenším ve verbální části testu způsobem, který nemá s inteligencí nic společného. V rozsahu, v kterém je jazyk bariérou pro přijetí do školy, jazykové nedostatky neúměrně a negativně ovlivňují šance Romů. V prostředí pedagogicko- psychologické poradny je romské dítě často stresováno cizím prostředím a neznámým psychologem, který mu klade otázky. Romským rodičům obvykle není dovoleno doprovázet dítě do ordinace, a v pedagogicko- psychologických poradnách v České republice nejsou žádní romští psychologové. Osoby provádějící hodnocení a školní psychologové při tvorbě doporučení pro umístování přikládají nepatřičnou váhu výsledkům testů. Ve Vinicích a dalších částech České republiky příliš často tvoří výsledky individuálních testů prvotní nebo výhradní podklad pro rozhodnutí o umístění žáka, a to bez ohledu na jejich problematickou hodnotu. Někteří psychologové neberou ohled na rodinné prostředí nebo sociální podmínky žáka. Odborníci doporučují, aby rozhodnutí nebo charakteristika, které budou mít podstatný dopad na testovaného žáka, nebyla automaticky prováděna na základě hodnocení jediného testu. Pro tvorbu profesionálního rozhodnutí je nutné vzít do úvahy také ostatní příslušné informace. Obzvláště se doporučuje opatrnost před přílišným spoléháním se na výsledky testu, protože se postupně zjišťuje jak relativní z hlediska vzdělávání jsou klasifikace jako je "mentálně postižený" nebo "mentálně retardovaný."

Mezi vládními činiteli a uznávanými odborníky existuje faktická shoda v tom, že mnoho Romů umístěných do zvláštních škol není ve skutečnosti mentálně postižených. Při průzkumu, který provedl psycholog Dr. Václav Mrštík, byla testována inteligence 1403 žáků v osmnácti zvláštních školách v Severních Čechách a Praze, bez ohledu na jejich etnikum. Podle výsledků průzkumu, bylo v jedné škole méně než 3% mentálně retardovaných žáků (termín použitý při průzkumu). Nejvyšší údaj o mentálně retardovaných žácích dosáhl hodnoty 47,5% (viz článek PhDr. Mrštík: "Jací jsou žáci zvláštních škol?", Výchovné poradenství, 2/98).

Nadměrné zastoupení Romů ve zvláštních školách ve Vinicích nelze zdůvodňovat tím, že jejich rodiče se zařazením souhlasili. Aby byl takový souhlas rodičů s úkony státní moci, jež mají vliv na základní práva jejich dětí, souhlasem plnohodnotným, musí se jednat o tzv. souhlas informovaný. Zákonní zástupci stěžovatelů však nebyli (stejně jako v drtivé většině nejsou rodiče dalších dětí) dostatečně informováni o mnoha skutečnostech zásadního významu, včetně následujících:

- že mají právo nesouhlasit s umístěním;
- že jakmile jednou svůj souhlas z jakýchkoliv praktických důvodů poskytnou, nemohou jej nikdy odvolat;
- že absolventům zvláštních škol je ze zákona a v praxi fakticky zabráněno v přijetí na střední školy neučňovského charakteru s průvodní újmou na příležitosti zajistit si odpovídající zaměstnání.

Rodiče některých stěžovatelů souhlasili s umístěním jejich dětí ve zvláštních školách z opodstatněné obavy před rasovým nepřátelstvím vůči Romům na základních školách. Romské děti v základních školách ve Vinicích se pravidelně setkávají s rasově nepřátelskými projevy (jsou donuceni sedět v zadních lavicích, nebo odděleně od ostatních dětí) a dalšími projevy rasové nesnášenlivosti ze strany učitelů, administrativních pracovníků a neromských žáků. Česká vláda nedávno uznala, že někteří romští rodiče "souhlasí se zařazením nebo

přeřazením svého dítěte do zvláštní školy (...), a hlavně pak proto, že děti jsou v těchto školách uchráněny rasistických verbálních nebo dokonce i fyzických útoků". (usnesení Vlády ČR č. 279, část IV/5, str. 5).

3. Diskriminace

Protistrana popírá, že by se v daném případě jednalo o diskriminaci a uvádí k tomu následující:

- v postupu zařazování dětí do zvláštních škol, který stěžovatelé vylíčili vcelku pravdivě, není nic diskriminačního – jakýkoliv náznak rozdílného zacházení chybí. Naopak – stejného zacházení se dostává všem dětem, které mají výukové problémy na základní škole. Všechny jsou ve srovnatelné situaci (tedy pokud mají výukové obtíže na základní škole) podrobeny stejnému typu IQ testů, podle nichž se posuzuje důvodnost zařazení;
- existuje zde kromě toho oprávněný účel umístění dětí do zvláštních škol. Toto umístění je v jejich zájmu, protože by kvůli svému sociálnímu znevýhodnění na základní škole neprospívaly a trpěly by tu ještě horšími komplexy méněcennosti, než když se jim ostatní děti občas vysmívají že chodí do zvláštní školy. Ve škole ale dostávají jedničky a mohou tak zažít pocit uspokojení.

Je možno souhlasit s touto argumentací?

Co je možno proti ní namítnout?

Za důkaz o rasové segregaci Romů ve Vinicích stěžovatelé považují statistiky zvláštních škol ve Vinicích. Každá zvláštní škola poskytla dokument o přesných počtech romských a neromských žáků na každé zvláštní škole. Údaje ukazují, že z celkového počtu 1032 žáků na zvláštních školách ve Vinicích je 592 Romů, což je více než 57%.

Údaje vypadají následovně:

Škola:	Celkem žáků	Z toho Romů	%
ZvŠ Růžová	315	168	53.33%
ZvŠ Jasanová	399	201	50.37%
ZvŠ V Lučinách	318	223	70.12%
CELKEM:	1032	592	56.03%

Podle Školského úřadu ve Vinicích je v okrese padesát základních škol. K datu podání stížnosti měli stěžovatelé k dispozici statistiky z 49 z nich. Podle údajů poskytnutých a potvrzených těmito základními školami je z celkového počtu 20 572 žáků navštěvujících 49 základních škol pouze 453 Romů, což činí 2,2 %.

Podíl romských žáků navštěvujících zvláštní školy ve Vinicích převyšuje podíl neromských žáků ve zvláštních školách ve Vinicích v poměru dvacet osm ku jedné. Romské děti ve Vinicích mají dvacet osmkrát větší pravděpodobnost, že se dostanou do zvláštní školy, než neromské děti. Tento poměr je vypočítán následujícím způsobem:

počet romských žáků ve zvláštních školách
celkový počet romských žáků

$$\frac{592}{1045} = 28$$

$$\frac{440}{20.119}$$

počet neromských žáků ve zvláštních školách
celkový počet neromských žáků

Ačkoliv Romové představují méně než pět procent všech školou povinných dětí ve Vinicích, tvoří více než padesát procent žáků zvláštních škol. V celostátním měřítku, jak připouští sama česká vláda (viz Usnesení Vlády ČR č. 279 ze 7.4.1999, o koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity, napomáhající jejich integraci do společnosti, část IV/5, str. 5), přibližně 75% romských dětí navštěvuje zvláštní školy a podstatně více jak polovinu všech žáků zvláštních škol tvoří Romové. K tomu vládní usnesení uvádí: *"Skutečnost, že zhruba tři čtvrtiny romských dětí navštěvuje zvláštní školy pro děti s lehkým mentálním defektem a že více než 50 procent (odhady jsou opět kolem tří čtvrtin) všech žáků zvláštních škol jsou děti romské, je předmětem rostoucí kritiky ze zahraničí, kde jsou tyto školy chápány jako nuceně segregáčnické, které jsou zlou předtuchou tendencí k apartheidu."*

Ze tří zvláštních škol ve Vinicích Romové tvoří více než 50% populace žáků ve dvou školách a více než 70% žáků ve třetí škole. V žádné zvláštní škole ve Vinicích není podíl romských žáků nižší než 50% - i to je více než desetinásobek procentuálního zastoupení Romů mezi všemi žáky ve Vinicích.

Nejnovější oficiální informace v době podání ústavní stížnosti - ze Statické ročenky školství, publikované Ústavem pro informace ve vzdělávání - se týkají školního roku 1996/1997. Podle této ročenky bylo z 1,149.609 žáků v základním školství ve školním roce 1996/1997 48.473 ve speciálních školách - což představuje 4,2%. **Ročenka rovněž obsahuje záznamy o žácích podle jejich národnosti, a to na základě prohlášení poskytnutých v době zápisu na školu. Podle těchto údajů bylo během školního roku 1996/1997 celkem 1.529 Romů v základním školství. Ačkoli je toto číslo, které je odvozeno z dobrovolných prohlášení, mnoha odborníky považováno za 20 až 30 krát nižší, než skutečný počet Romů v základním školství, procentuální zastoupení zůstává obdobné: 956 z těchto 1529 romských dětí, což je 62,5%, bylo ve zvláštních školách. Dle oficiálních statistik romské děti mají patnáctkrát větší pravděpodobnost dostat se do zvláštních škol, než je celostátní průměr.**